

CÂTEVA CONSIDERAȚII PRIVIND STAREA DE SPIRIT A LOCUITORILOR DIN JUDEȚUL TIMIȘ - TORONTAL ÎN ANUL 1947

Vasile Rămneanțu

Cuvinte cheie: *Banat, 1947, viață politică și economică*

Keywords: *Banat, 1947, political and economic life*

După falsificarea alegerilor din 1946, poziția P. C. R. în viața politică a României s-a întărit considerabil. În noul guvern instaurat la 1 decembrie 1946, comuniștii români dețineau controlul total asupra ministerelor cheie¹. După semnarea tratatului de pace de la Paris din 10 februarie 1947, P. C. R. a renunțat la orice subtilitate diplomatică față de opoziția politică democratică². Astfel, la începutul lui 1947 au fost efectuate arestări în rândurile membrilor opoziției³, care au culminat în vara celui an cu arestarea liderilor celui mai puternic partid din România, P. N. Ț. A urmat dizolvarea acestui partid, procesul liderilor săi, care au fost condamnați la ani grei de închisoare. Apoi teroarea comunistă s-a îndreptat contra social-democraților ce refuzau să se înregistreze la Partidul Comunist, precum și împotriva tovarășilor de drum. În acest sens atacurile contra P. S. D. Independent s-au intensificat în toamna lui 1947, iar liderul P. N. L. disident, Gheorghe Tătărașcu a fost nevoit să demisioneze din guvernul Groza în urma unui vot de neîncredere primit în Parlamentul țării. La 30 decembrie 1947 regele Mihai I a fost obligat să abdice, fiind astfel lichidată ultima importantă instituție anticomunistă. Proclamarea în aceeași zi a R. P. R. a constituit „apogeul campaniei pentru dobândirea puterii politice” pentru comuniști⁴.

În plan economic, în prima jumătate a anului 1947 P. C. R. a acționat pentru a-și întări și mai mult controlul asupra economiei. Majoritatea hotărârilor luate aveau în vedere pregătirea naționalizării industriei și a colectivizării agriculturii. La 10 iunie au luat ființă Oficiile industriale la nivel local și de întreprindere pentru a coordona toate aspectele producției

pe ramuri industriale. În urma legii agrare din martie 1945 tot pământul pe care statul l-a achiziționat a fost folosit pentru extinderea sistemului gospodăriei agricole de stat. În plan financiar naționalizarea B. N. R. din 20 decembrie 1946 a permis P. C. R. să preia conducerea întregului sistem financiar și să-l utilizeze spre realizarea propriilor sale scopuri economice. Reforma monetară din 15 august 1947, pregătită ca și celelalte hotărâri majore în secret, a dat o grea lovitură clasei de mijloc, care a pierdut sume enorme din economiile ei, dar i-a afectat și pe muncitori și pe țărani (deși acestora li s-a permis să schimbe mai mulți lei vechi în noua monedă)⁵. Astfel, la sfârșitul anului 1947, în nici patru ani, beneficiind de sprijinul continuu și hotărât al Moscovei, folosind cu succes tactica declarațiilor lipsite de acoperire, uzând de minciună ca instrument politic, cu ajutorul șantajului, terorii și șicanelor, nesemnificativul P. C. R. a ajuns stăpânul absolut al României⁶.

Lucrarea de față își propune să evidențieze starea de spirit a locuitorilor din județul Timiș-Torontal în acel teribil an 1947. Pentru realizarea ei am cercetat o parte a fondului Legiunii de jandarmi Timiș-Torontal, aflat la Arhivele Naționale din Timișoara, urmând ca demersul nostru științific să fie continuat pe viitor.

Ordinul secret de informațiuni nr. 2 din 22 ianuarie 1947 al Inspectoratului General de Jandarmerie privind identificarea funcționarilor reacționari solicita efectuarea unei verificări amănunțite în teren în vederea descoperirii acestora. Rezultatele trebuiau raportate Legiunii de jandarmi până la data de 8 februarie 1947. În document se preciza că din informațiile primite în ultimul timp din numeroase puncte ale țării, opoziția încerca să mențină o stare de spirit dăunătoare ordinei și regimului democratic. S-a observat că o parte dintre funcționarii administrației locale de stat deși erau înscrși în B. P. D. manifestau totuși o atitudine reacționară, colportând zvonuri alarmiste și criticând măsurile luate de către guvern, instigând chiar populația la acte de dezordine. Datorită gravității acestei chestiuni, Ministerul de Interne a hotărât ca împotriva acestor funcționari să fie luate toate măsurile pentru a fi puși în imposibilitate de a-și continua acțiunea lor. Ordinul preciza că prin verificarea imediată, amănunțită în teren, în scopul identificării funcționarilor reacționari și luarea unor măsuri contra acestora, ordinea va fi restabilită într-o mare măsură⁷.

Trecându-se la executarea acestui ordin, sectorul de jandarmi *Ciacova* informa că în raza sa de activitate existau unii funcționari înscrși în B. P. D. și care simpatizau cu partidele de opoziție, dar nu se manifestau pe față⁸. Nu s-au costatat astfel de cazuri pe raza sectoarele de jandarmi Periam, Chizătău, Giulvăz, Jimbolia, Vinga, Recaş, Fratelia, Sănnicolau Mare,

Lipova, Deta, Buziaș⁹. Raportul întocmit de către sectorul de jandarmi Gătaia preciza că la Jamu Mare învățătorul, medicul, notarul, preotul ortodox, primarul, impegatul de la primărie și agentul de precepție se situau de partea P. N. Ț. De aceeași parte se aflau preotul greco - catolic din Lățunaș, notarul și agentul agricol din Gherman. Toți aceștia, sublinia documentul, căutau să exploateze greutățile de ordin economic prin care trecea țara, fiind dușmanii „regimului actual”¹⁰.

La începutul primăverii anului 1947 autoritățile au descoperit la Lugoj un manifest intitulat *Români și Românce*, lansat de către „Mișcarea Națională Română”, în care populația era îndemnată la luptă contra guvernului, făcându-se aluzii dușmănoase la adresa U. R. S. S.-ului. Se solicita să se verifice dacă și în celelalte sectoare ale Legiunii de jandarmi Timiș-Toronatal au fost descoperite astfel de manifeste și să se identifice persoanele care făceau parte din organizația respectivă¹¹.

În privința activității partidelor politice democratice, la 19 februarie 1947 Prefectura Timiș-Torontal informa Legiunea de jandarmi, în baza raportului Preturei Buziaș, că secretarul organizației P. N. Ț. din comuna Buziaș agita populația răspândind zvonuri mincinoase. Astfel el pune în circulație zilnic informații calomnioase la adresa guvernului. În consecință se cerea luarea de măsuri urgente pentru a i se fixa un domiciliu forțat, încât să fie îndepărtat de comunele din plasa Buziaș. Informațiile cu privire la activitatea politică a acestui lider local național- țărănist erau confirmate de șeful postului de jandarmi Buziaș¹².

Situația politică era tensionată la începutul anului 1947 și în restul teritoriului țării. Inspectoratul General de Jandarmi informa că în România a luat ființă organizația antidemocratică, cu caracter subversiv „Partizanii adevăratei democrații”. În urma interceptării a două manifeste lansate de către această organizație (*Români și Partizani*) autoritățile au tras concluzia că aceasta se organizează și lucrează de 16 luni, cu scopul de a submina acțiunea guvernului și a regimului democratic. În cele două manifeste se sublinia că tratatul de pace nu putea fi semnat decât de un guvern rezultat în urma unor alegeri libere sau de către un guvern de concentrare națională care să includă cele patru partide care au semnat cu Națiunile Unite armistițiul de la 23 august 1944. Manifestul *Partizani* îi îndemna pe cetățeni la revoltă, arătând că „Ceasul redeșteptării a sunat, acest Guvern, trebuie răsturnat și judecat de Tribunalul Națiunii”¹³.

Într-o a doua notă, Inspectoratul General al Jandarmeriei arăta că deținea informații potrivit cărora pe teritoriul țării au apărut organizații cu caracter subversiv, care își grupau membrii în vederea unei acțiuni de subminare a ordinii publice și a siguranței statului. Activitatea acestor mișcări subversive

a fost sesizată în Muntenia și în Ardeal, unde se pare că își aveau sediile. În București a fost semnalată mișcarea „Partizanii Adevăratei Democrații”. Totodată la sediul P. C. R. Năsăud s-a primit o scrisoare de amenințare din partea unei organizații legionare din județul Someș, iar dintr-o scrisoare interceptată de către Legiunea de Jandarmi Târnava Mică rezulta existența unei organizații legionare în județul respectiv, cu nucleul în Sebeș-Alba¹⁴.

La nivelul stării de spirit a populației județului Timiș-Torontal, în aprilie 1947 Legiunea de Jandarmi Timiș-Torontal relatează într-o notă trimisă Inspectoratului de jandarmi Timișoara că pe teritoriul județului coloniștii și șvabii discutau despre dorința guvernului de a înființa, pe orice cale, colhozurile¹⁵.

Inspectoratul General al Jandarmeriei solicita unităților subordonate verificarea tuturor membrilor P. S. D. Aceasta deoarece unii socialiști nu sprijineau sincer politica guvernului, identificându-se mai multe cazuri când aceștia activau de partea opoziției și în special a P. N. Ț¹⁶. Cercetările efectuate pe raza sectoarelor de jandarmi Chizătău, Sănnicolaul - Mare, Jimbolia, Giulvăz, Periam, Ciacova, Recaș, Vinga și Deta nu au identificat astfel de cazuri. Pe raza sectorului de jandarmi Gătaia activitatea P. S. D. era inexistentă, partidul neavând aderenți. În schimb P. N. Ț. era activ, iar în rândul comercianților exista o stare de nemulțumire datorită lipsei de mărfuri și a vinderii acestora doar la negru. Comercianții declarau că autoritățile nu luau nici o măsură pentru îndreptarea situației, fapt pentru care ei erau obligați să-și închidă prăvăliile¹⁷.

La sfârșitul lunii aprilie și începutul lunii mai 1947 la Firiteaz circula zvonul unui iminent război, U. R. S. S.-ul cerând României să-și mobilizeze unele contingente. Rechizițiile de tractoare efectuate pentru muncile agricole de la agricultorii particulari erau văzute ca acțiuni ale statului în vederea distrugerii micilor proprietari¹⁸. La Saravale se vorbea despre incidente de frontieră sovieto - turcești, populația românească din localitate afirmând că mai bine izbucnea un război, „căci nu așa se face dreptate în lume”¹⁹.

O notă întocmită de către Sectorul de jandarmi nr. 6 din 2 mai 1947 arăta că pe raza acelui sector circula zvonul potrivit căruia regele Mihai I a părăsit România plecând în Anglia, datorită cererilor de natură militară ale sovieticilor. Populația era foarte îngrijorată, socotind iminentă declanșarea unui conflict militar între U. R. S. S. pe de o parte și Turcia, Anglia, S. U. A. și alte state pe de altă parte. Locuitorii arătau însă că în caz de mobilizare parțială sau generală vor refuza categoric să se prezinte la unități și se vor retrage în păduri pentru a nu fi obligați să lupte, „întrucât totul este în zadar”. Din cauza acestor zvonuri muncile agricole stagnau²⁰.

Și în localitatea Giroc oamenii erau foarte îngrijorați din cauza zvonurilor

privind încorporarea, în curând, a șapte contingente, care urmau a fi puse la dispoziția armatei sovietice pentru instrucție. Circula și știrea potrivit căreia membrii P. C. R. ar fi pus la cale un atentat contra lui Gheorghe Tătărăscu, deoarece comuniștii intenționau să facă din România un stat republican, iar liderul liberal s-a pronunțat împotriva acestui plan. Raportul preciza că toate aceste zvonuri erau lansate în Timișoara, locuitorii din Giroc având legături zilnice cu orașul²¹.

Pe raza sectorului de jandarmi Biled existau mari nemulțumiri în rândul membrilor partidelor politice din Blocul de guvernământ, cauzate de faptul că atât președinții acestor formațiuni politice, câți și alți membrii erau foști legionari și se ocupau de afaceri ilegale, săvârșind o serie de abuzuri²². În același timp în localitatea Denta liderii comuniști locali cereau autorităților administrative, într-un mod ultimativ, pedepsirea învățătorului Constantin Drăgoi, acesta fiind acuzat că era un anticomunist convins. Potrivit unui document învățătorul a afirmat în fața elevilor că muncitorilor din fabrici „prea le-a intrat democrația în cap”. Conducătorii comuniști din Denta amenințau că dacă nu vor fi luate măsuri contra lui C. Drăgoi, vor raporta cazul C. C. al P. C. R., lui Gh. Gheorghiu Dej și Comandamentului sovietic²³.

La 8 mai 1947 în localitatea Jebel liderii locali ai „partidelor reacționare” au dispărut de la domiciliu datorită zvonurilor potrivit cărora urmau a fi arestați²⁴. În 6 mai din comuna Banloc au fost ridicați de către autorități „doi indivizi, reacționari periculoși siguranței Statului.” Faptul a creat mari nemulțumiri în rândurile membrilor partidelor de opoziție din localitate. Parte dintre aceștia au dispărut noaptea din Banloc și s-au ascuns pe hotar, deoarece era răspândită informația privind continuarea arestărilor. În urma stării de panică din comună, organizația locală B. P. D. a intervenit pentru eliberarea celor doi arestați, solicitând autorităților în drept ca pe viitor, să nu mai efectueze arestări fără anunțarea prealabilă a B. P. D. Era necesară și verificarea membrilor B. P. D., deoarece parte din ei erau camuflați în organizațiile acestei coaliții din diferite motive²⁵.

La Orțișoara populația, în special cea română, era nemulțumită că ziua de 10 mai nu a fost sărbătorită așa cum se cuvine. Oamenii comentau că acest lucru s-a datorat fricii guvernului față de popor, guvernării temându-se să organizeze manifestările ocazionate de acest eveniment²⁶. Aceeași stare de spirit o întâlnim și în raza sectorului de jandarmi Deta. Într-un raport întocmit de către conducerea acestui sector se sublinia că profitând de nemulțumirea populației față de guvern, reacționarii au lansat diverse zvonuri, printre care se număra cel potrivit căruia regele și Gh. Tătărăscu au fost răniți în urma unui atentat, iar monarhul a plecat la Londra. Locuitorii discutau că guvernul i-a împiedicat pe români să-și sărbătorească ziua

națională. În privința modului cum a fost sărbătorită aceasta în sectorul de jandarmi Deta, deși nu s-au ținut întruniri și manifestații oficiale, la Te-Deumul care a avut loc cu acest prilej în fiecare localitate au participat un număr însemnat de locuitori²⁷. La Ciacova, conform ordinelor primite, nu au fost organizate întruniri, serbări sau manifestațiuni cu ocazia zilei de 10 mai, în afară de *TeDeum*. Acest fapt a provocat nemulțumiri în rândul populației, care se întreba de ce ziua națională nu era sărbătorită ca în trecut. A avut loc și o bătaie între tinerii național-țărăniști și cei comuniști²⁸.

În comuna Brestovăț organizația locală P. S. D., alcătuită în majoritatea ei din români și șvabi desfășura în realitate o propagandă național-țărănistă²⁹, autoritățile urmărind atent, pe tot parcursul lunii mai 1947 și activitatea organizației național-țărăniste locale³⁰. Majoritatea populației române din Saravale și Igrîș era foarte agitată datorită perchezițiilor efectuate de către autorități în vederea reținerii liderului P. N. Ț. din Saravale, care avea o influență politică mare asupra locuitorilor din această zonă³¹.

În raza sectorului de jandarmi Biled, populația era foarte îngrijorată datorită evenimentelor politice petrecute în Ungaria³². Mișcările politice din țara vecină erau percepute ca un început al pregătirilor în vederea declanșării unui război, așteptat cu nerăbdare, pentru salvarea de sub stăpânirea sovietică. Sovieticii erau văzuți de către localnici ca niște cotropitori, iar în cazul în care nu ar fi alungați până în toamnă s-ar introduce colhozul.

Și în rândul membrilor B. P. D. evenimentele din Ungaria au provocat aceiași stare de spirit. O parte dintre membrii formațiunilor politice care făceau parte din B. P. D. s-au retras din organizațiile respective, motivând că nu doreau să fie trași la răspundere pentru abuzurile săvârșite de către liderii acestora³³. Și pe raza sectorului de jandarmi Banloc domnea îngrijorarea față de situația politică din Ungaria, la mijlocul lunii iunie 1947 circulând zvonul că această țară a fost ocupată de U. R. S. S³⁴.

În urma arestării liderilor P. N. Ț., populația de pe raza sectorului de jandarmi Deta era îngrijorată. Circula zvonul privind posibilitatea declanșării războiului, iar liderii locali național-țărăniști se temeau că vor fi arestați³⁵. În sectorul de jandarmi Șandra o bună parte din membrii organizațiilor comunale național-țărăniste au dispărut de la domiciliile lor de teama arestării. Populația discuta despre noi arestări în rândurile liderilor opoziției³⁶.

În privința minorităților din Timiș-Torontal, ordinul de informațiuni nr. 119 din 16 aprilie 1947 al conducerii Jandarmeriei arăta că existau informații potrivit cărora evreii ar fi primit dispoziții categorice din partea liderilor lor pentru a se retrage din P. C. R. și a se înscrie în oricare alt partid din

Blocul guvernamental. Se cerea verificarea acestei informații. Cercetările efectuate de către jandarmii din sectoarele Buziaș, Vinga, Sânnicolau Mare, Lipova, Ciacova, Periam nu au confirmat această știre³⁷.

În cursul anului 1947 sârbii din localitatea Cenadul Mare se organizau pentru a pleca la muncă pe șantierele de reconstrucție din Iugoslavia. Raportul referitor la acest eveniment preciza că localnicii care au luptat în armata de partizani a lui Tito erau organizatorii acestei acțiuni³⁸. Și în comunele cu populație sârbă de pe raza sectorului de jandarmi Periam aveau loc înscrieri ale tinerilor pentru a pleca în țara vecină să muncească pe șantierele de refacere a sistemului de căi ferate. Astfel la Sânpetru Mare s-au înscris circa 25 de tineri, iar la Foieni cinci³⁹. La Recaș această acțiune era coordonată de către membrii P. C. R. de origine croată⁴⁰, în timp ce la Variaș, începând cu data de 1 aprilie, propaganda pentru plecarea pe șantierele din Iugoslavia s-a realizat prin intermediul organizației slave. Drept rezultat în 4 iunie au plecat din comună 17 tineri de naționalitate sârbă⁴¹. La Deta a apărut un apel al liderilor sârbi din Banat pentru înscrierea tinerilor de origine sârbă în brigăzile de muncă patriotică pentru reconstrucția căilor ferate iugoslave. Raportul jandarmeriei informează că din localitatea respectivă s-au înscris doi tineri⁴². La 13 iulie 1947 într-un document elaborat de către sectorul de jandarmi nr. 6 se preciza că 29 de tineri sârbi care au fost plecați pe șantierele din Iugoslavia au revenit în țară. Aceștia lăudau modul de administrare și de conducere al statului comunist iugoslav. Concomitent se efectuau noi înscrieri, 60 de tineri între 18 și 35 de ani dându-și acordul pentru a pleca în Iugoslavia. Însă locuitorii sârbi bine înstăriți nu vedeau cu ochi buni această acțiune, ei făcând parte din cadrul opoziției anticomuniste⁴³. Și la Cenadul Mare „se observă o desbinare între bunii gospodari și tineret care au tendința de a pleca în Iugoslavia”. În această localitate mulți dintre cei înscriși pe liste să plece în statul vecin au renunțat, atât din cauza muncilor agricole, cât și a faptului că autoritățile vecine nu le-au acordat nici un ajutor în vederea plecării⁴⁴.

Tot în cursul anului pe care îl analizăm, locuitorii sârbi din Gad au întreprins demersuri pe lângă Legația iugoslavă din România pentru efectuarea unui schimb de populație între România și Iugoslavia⁴⁵.

În primăvara anului 1947 autoritățile jandarmerești dețineau informații potrivit cărora sârbii și românii originali din Iugoslavia și care dețineau terenuri agricole în România, încercau să rămână în Banatul românesc, declarând că erau foarte rău tratați de către autoritățile civile și militare iugoslave. Ei se plâneau că erau obligați să predea cote foarte mari din toate produsele pe care le aveau. Autoritățile românești propuneau supravegherea strictă a persoanelor respective pentru a nu se adăposti la locuitorii români

și sârbi din Banatul românesc. În acest sens se impunea o cooperare strânsă între grăniceri și jandarmi⁴⁶. Tot cei care aveau terenuri în România dădeau informații privind situația politică și economică din Iugoslavia. Ei arătau că în școli au fost luate măsuri drastice antireligioase, copii fiind obligați să se salute conform următorului ritual: „Nu este Dumnezeu”, răspunsul fiind: „Nici nu a fost”⁴⁷. Potrivit altor informații Iugoslavia trecea printr-o mare criză de alimente, în special de pâine, iar în plan politic opoziția anticomuniști erau arestați și internați în lagăre⁴⁸. La 20 iunie 1947 de pe raza sectorului de jandarmi Deta parvenea informația potrivit căreia în Iugoslavia au fost sistate colectările de cereale. Se preciza că autoritățile care au participat la colectări au săvârșit foarte multe abuzuri, astfel că în urma încetării acestor operațiuni, starea de spirit a populației din țara vecină s-a liniștit⁴⁹.

În privința șvabilor, aceștia sufereau la Cenadul Mare o serie de abuzuri din partea comisiei de reformă agrară locală. Membrii acesteia ridicau fără niciun drept legal de la germanii din localitate mobilă, unelte agricole, diferite bunuri de preț⁵⁰. La Brestovăț preotul slovac declara că șvabii trebuiau să fie trași pe roată⁵¹, iar la Variaș toți șvabii care au revenit din Germania intenționau să plece înapoi (o parte dintre ei au și părăsit România, trecând ilegal frontiera pe la Beșenova Veche). Motivul reîntoarcerii în Germania îl constituia teama de un nou război, iar „ei nu vor ca să lupte cu armata germană și anglo-americană”, precum și cea privind alipirea Banatului românesc la Iugoslavia⁵². La Tomnatec existau informații că unii șvabi (în special cei care au făcut parte din SS) căutau să treacă ilegal frontiera de teama unei deportări în U. R. S. S. Circula și zvonul potrivit căruia șvabii vor fi ridicați și trimiși în Basarabia, fapt ce provoca îngrijorare în rândul acestora⁵³. Conducerea sectorului de jandarmi Recaș informa că, sub patronajul U. P. M. din Timișoara, pe raza postului respectiv s-au stabilit cca 60 de familii de secui din Ardealul de Nord, găzduiți la localnicii maghiari, și care îi terorizau pe șvabi⁵⁴.

La începutul verii anului 1947 la Liebling s-au înapoiat, venind din Germania și Austria, cca 70-80 de familii de șvabi din această localitate, care s-au retras cu trupele germane în toamna lui 1944⁵⁵. În timpul verii șvabii (în special cei repatriați din Germania) erau disperați deoarece nu găseau de unde să se aprovizioneze cu cerealele necesare pentru a trăi. În aceste condiții în special tinerii încercau să plece înapoi în Germania, „iar bătrânii care nu mai au nici o posibilitate, se sinucid”⁵⁶. La Rudna, Gad și Fodorhazi șvabii erau foarte deprimați deoarece li s-au luat inventarul viu și mort conform prevederilor reformei agrare. Aceștia însă nu voiau să plece în Germania, nutrind speranța declanșării unui război între U. R. S.

S. pe de o parte și S. U. A. și Anglia pe de altă parte, puterile occidentale obținând victoria în urma căreia li se vor restitui averile confiscate de către autoritățile române⁵⁷.

După cum se știe la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, în localitățile cu populație șvabă din Banat au fost aduși coloniști din alte zone ale țării, care au intrat în locuințele șvabilor plecați în Germania sau deportați în U. R. S. S., primind inventarul viu și mort al acestora. În 1947 refugiații coloniști din Basarabia stabiliți în Tomnatec se temeau că vor fi ridicați și transportați în regiunea natală aflată în componența Uniunii Sovietice⁵⁸. Și coloniștii aflați fără forme de colonizare pe raza sectorului de jandarmi nr. 6 erau neliniștiți și nemulțumiți, deoarece urmau să fie trimiși în locurile lor natale⁵⁹. Pe raza sectorului de jandarmi Ciacova coloniștii nu erau capabili să-și lucreze pământurile primite, tot șvabii fiind aceia care au însămânțat majoritatea terenurilor rămase nelucrate de la coloniști. Aceștia se plângeau că nu aveau ce mânca, nu aveau cu ce lucra pământul, pretinzând ajutorul statului, dar din caii primiți de la germanii expropriați, peste 70 au murit datorită relei întrețineri. În același timp ei distrugeau tot ce au primit de la șvabi, iar cârciumile erau pline de ei. „Acești locuitori nu sunt în stare să facă gospodărie așa după cum se cere și după cum se obișnuiește în aceste regiuni”, conchidea raportul respectiv⁶⁰. La Uivar majoritatea coloniștilor erau nemulțumiți și îngrijorați datorită înapoierii la 3 iulie 1947 din Germania și U. R. S. S. a 28 de șvabi, primăria dând dispoziție ca fiecare colonist să primească în casa în care locuia pe proprietarul acesteia. Coloniștii arătau că în momentul în care au fost aduși în localitate autoritățile au promis că proprietarii șvabi, la întoarcere, vor locui la rudele lor. Din această cauză în localitate au izbucnit certuri între șvabii reveniți acasă și coloniști⁶¹. În comuna Liebling domnea o mare neliniște printre coloniști în urma apariției într-un ziar timișorean a unui articol privind coloniștii din Dobrogea și în care se precizează că aceștia vor fi trimiși în Cadrilater. Circul zvonul că în urma unei înțelegeri româno-bulgare, România ar primi Durostorul și Caliacra, în schimbul furnizării Bulgariei a unor produse petroliere și curent electric. Coloniștii veniți din Dobrogea declarau că au dus-o destul de rău în trecut cu comitangii, astfel încât mai bine plecau în altă țară decât să se întoarcă în Dobrogea⁶².

Trebuie semnalat și raportul întocmit de către conducerea postului de jandarmi Jamu Mare în 18 mai 1947, în care se sublinia că pe raza postului respectiv au avut loc treceri ilegale de frontieră în România ale germanilor. Astfel în perioada 1- 18 mai au fost prinse 46 de persoane⁶³.

La Brestovăț exista o stare tensionată între populația română și cea

slovacă provocată de către cei doi învățători care nu se înțelegeau din punct de vedere politic și cultural. Învățătorul român ce făcea parte din P. S. D. le spunea românilor că aceștia nu trebuiau să se lase conduși de slovaci și se amesteca în problemele secției școlare slovace. Raportul mai preciza că slovacii erau destul de pașnici⁶⁴.

În ceea ce privește populația maghiară din Timiș-Torontal, secuii aduși din Ardealul de Nord pe raza sectorului de jandarmi Receaș lansau zvonul că în Ardealul de Nord moneda oficială era cea maghiară, iar Ungaria, cu sprijinul S. U. A. și al Angliei, va fi repusă în curând în cadrul granițelor de dinainte de 1918, Banatul și Ardealul aparținându-i⁶⁵. La Pordeanu maghiarii discutau despre posibilitatea izbucnirii în curând a unui nou război între anglo-americani și sovietici, România fiind forțată într-o atare situație să intre în conflict de partea Uniunii Sovietice. În aceste condiții urmau să fie ridicați toți membrii opoziției din țară. Era lansat și zvonul potrivit căruia U. P. M. și P. C. R. au hotărât ca în fiecare localitate unde populația minoritară predomina să fie numiți doar funcționari din rândul acesteia⁶⁶.

În privința situației economice, locuitorii din Șistarovăț erau foarte nemulțumiți că nu li s-a plătit, de la începutul anului, laptele pe care l-au predat în contul Convenției de armistițiu. În aceste condiții populația nu mai dorea să predea laptele până nu i se plătește sumele restante⁶⁷. La Uivar, majoritatea coloniștilor erau nemulțumiți deoarece terminaseră cerealele pentru hrană, în special copii mici suferind de foamete. Ei au cerut Prefecturii să aprobe obținerea de grâu de la moară (la moara din localitatea respectivă existând destul grâu), sub formă de împrumut, dar solicitarea le-a fost respinsă⁶⁸. La începutul lunii mai 1947 starea de spirit a populației române din Saravale și Igrăș era foarte agitată, deoarece la 30 aprilie când au fost expediate 15 tractoare în Moldova din plasa Periam, cele mai multe dintre acestea au fost ridicate din comunele românești, în timp ce din Variaș, unde erau cele mai multe tractoare, nu a fost ridicat nici unul. O situație asemănătoare era întâlnită și în comunele Satu Mare și Sânpetru Mare⁶⁹. La Jebel întreaga cantitate de cereale disponibilă a fost predată de către locuitori, mulți dintre aceștia neavând nici strictul necesar pentru hrană⁷⁰.

În același timp muncitorii de la uzinele Nădrag vorbeau despre posibilitatea declanșării unei greve generale, deoarece nu aveau asigurată hrana zilnică suficientă⁷¹. Și în rândul muncitorilor de la fabrica de țigle din Cărpiniș existau nemulțumiri deoarece aprovizionarea cu alimente se făcea cu mare greutate, acestea negăsindu-se decât la bursa neagră, din care cauză muncitorii primeau o cantitate mai mică de alimente decât cota cuvenită. Lucrătorii mai erau nemulțumiți că nu s-a primit contractul

colectiv de muncă, ei fiind retribuiți doar cu avansuri săptămânale⁷².

La Carani populația era foarte revoltată pentru că în iarna lui 1946-1947 a predat porci în contul Convenției de armistițiu, și nu a primit banii ce i se cuvenea. Locuitorii sufereau și datorită deprecierei foarte grave a leului⁷³. Un raport al postului de jandarmi Ususău arăta că cete de moldoveni au invadat satele bănățene umblând după cereale. Din această cauză piața de cereale, care scăzuse întrucâtva, s-a ridicat din nou (grâul la 14 milioane, făina la 18 milioane suta de kg.). Populația din Ususău lipsită de cereale se întreținea cu greutate din cauza scumpetei, fapt ce provoca nemulțumiri⁷⁴.

La începutul verii lui 1947 țăranii din Beșenova Veche erau îngrijorați datorită zvonului că din recolta viitoare de orz, ovăz și grâu li se vor lua 70% din cantitate chiar din câmp. Unii dintre aceștia declarau că dacă va fi adoptată măsura respectivă vor treiera pe ascuns, cu caii, noaptea, iar toamna nu vor mai însămânța păioase, ci sfeclă de zahăr, care este mai bănoasă⁷⁵. Și la Folea domnea neliniștea în urma zvonului care circula potrivit căruia în timpul treieratului se vor bloca toate cerealele direct de la mașinile de treierat⁷⁶. La Nițchidorf populația era nemulțumită datorită știrilor privind mărirea impozitelor și încasarea acestora în natură, iar la Tolvădia țăranii erau nemulțumiți datorită cotei de cereale care a fost stabilită⁷⁷.

La Moravița localnicii erau îngrijorați din cauza amânării treieratului, în condițiile în care nu mai aveau ce mânca. Totodată lucrătorii angajați la mașinile de treierat nu erau mulțumiți cu plata retribuției în bani și nu în natură⁷⁸. Și la Șipet populația era foarte îngrijorată din cauza zvonului că nu producătorii vor dispune de viitoarea recoltă ci statul. Țăranii discutau că în curând se vor înființa colhozuri ca în U.R. S. S⁷⁹. La Soca domnea îngrijorarea în urma știrii că autoritățile vor ridica cerealele fără să mai lase țăranilor cantitatea necesară pentru consum⁸⁰. În localitățile Saravale, Igrîș, Liebling, circula zvonul că se va ridica 60% din cantitatea de grâu chiar în timpul treieratului. În aceste condiții localnicii discutau neliniștiți că nici un proprietar nu va mai însămânța pământul pe viitor pentru că nu mai avea nici un rost. La Liebling exista și teama de colhoz, iar mulți dintre șvabi și-au vândut recolta aproape pe nimic⁸¹.

La Jamu Mare locuitorii săraci erau agitați și nemulțumiți datorită lipsei de alimente, în special de făină de grâu și de porumb. În timpul muncilor agricole populația nevoiașă nu putea munci din cauza foamei, fiind obligată să se reîntoarcă acasă la prânz. Cele trei rășnițe pentru măcinat porumb existente în localitate au fost sigilate de către autorități. În fața nemulțumirii populației sărace jandarmii au luat măsura de supraveghere a acestora⁸².

La 16 iunie 1947 la Șandra un grup de muncitori angajați la Centrul de

Mașini al Fermei nr. 2 a sistat lucrul și s-a prezentat la biroul Fermei cu un memoriu prin care a solicitat să li se atribuie anumite cantități de alimente cu care să fie îmbunătățită hrana la cantina centrului, să li se plătească salariile restante, iar șvabilor repartizați pentru munca obligatorie să li se dea cantitatea de alimente ce li se cuvine, precum și salariile în funcție de munca depusă. Documentul elaborat de către autoritățile jandarmerești locale sublinia că cererile muncitorilor erau îndreptățite⁸³.

Nici starea de spirit a funcționarilor din județ la începutul verii lui 1947 nu era mai bună. Aceștia erau îngrijorați că nu se puteau aproviziona cu cerealele de care aveau nevoie din cauza prețului ridicat al acestora. Ei cereau să li se dea posibilitatea de a se aproviziona din cerealele colectate și la prețul oficial, pentru a nu mai fi lăsați la discreția speculanților⁸⁴.

Agricultura românească a primit o serioasă lovitură în iunie 1947, când a fost votată legea nr. 203 pentru reglementarea circulației și stabilirea regimului juridic al imobilelor agricole. Articolul 6 al actului normativ prevedea ca dobânditorul de terenuri agricole să aibă singura ocupație agricultura sau să fie mic funcționar rural în localitatea unde dobânda terenul. Acesta nu trebuia să mai posede, împreună cu întreaga familie, prin cumpărare, mai mult de maxim 15 ha., inclusiv suprafața ce se cumpăra. Membrii familiei nu vor putea împărți între ei imobilele dobândite sub nici o formă în proprietate, folosință sau exploatare și sub nici un titlu, decât cu autorizația prealabilă a Ministerului Agriculturii și Domeniilor. Aceasta urma să fie acordată numai dacă ar reveni fiecărui membru o întindere de minimum 2 ha. la șes și 1 ha. la munte și la deal. Dacă împărțirea se realiza fără să se țină seama de aceste dispoziții, terenul respectiv trecea în patrimoniul statului. Se puteau înstrăina prin vânzare cu autorizația Ministerului Agriculturii și Domeniilor, fără îndeplinirea condițiilor de la articolul 6, terenurile agricole până la 5 ha. pentru întemeierea și dezvoltarea oricărei industrii, pentru executarea lucrărilor de irigație, indiguire sau drenaj, etc. Articolul 12 prevedea că înstrăinarea în total sau în parte a oricăror imobile agricole mai mari de 5 ha. era supusă și dreptului de preemțiune a statului. Articolul 28 stipula plafonarea proprietății imobilelor agricole provenite prin cumpărare la maxim 15 ha. Aplicarea dispoziției de mai sus se referea la cumpărările efectuate după 1 mai 1947. Dacă prin cumpărare se mărea proprietatea agricolă la peste 15 ha., titularul era obligat să lichideze diferența prin vânzare în termen de 90 de zile. Peste acest termen diferența va fi cumpărată de stat, plătindu-se drept preț $\frac{1}{2}$ din valoarea fixată de fisc, cu ocazia perceperii taxei de înregistrare. În regiunile unde terenul este fărâmițat, prin cumpărare, se vor constitui loturi familiare de maxim 5

ha. la șes și 3 ha. la deal și la munte, care devin indivizibile. Articolul 43 prevedea ca proprietățile agricole care au devenit mai mari de 15 ha., după data de 1 mai 1947, în alt mod decât prin succesiune, trebuiau să se pună de acord cu noua lege în termen de 90 de zile⁸⁵. Prin această lege proprietatea privată din agricultură a primit o grea lovitură, prevestindu-se colectivizarea de peste doi ani.

Înainte de declanșarea secerișului, Ministerul Agriculturii și Domeniilor a emis un comunicat în care arăta că starea grâului în Banat era foarte bună. Autoritățile au luat însă o serie de măsuri privind secerișul păioaselor. Astfel, pentru a stăvili risipa era interzis treieratul cu cai, iar pentru ca batozele existente să facă față cerințelor, ele urmau să fie repartizate pe comune până la 1 iulie. Erau organizate și echipe de elevi, care să adune spicele rămase pe holde în urma secerișului⁸⁶. În privința cotelor obligatorii de cereale, urmau să se predea din recolta de grâu și de secară până la 1500 kg. de la 5 la 15%. Producătorii care obțineau până la 500 kg. erau scutiți de orice cotă. Producătorii cu o recoltă mai mare predau cote proporționale. Proprietarii mașinilor de treierat nu puteau obține mai mult de 7% din producție. Nici o mașină de treierat nu putea să înceapă să funcționeze decât în prezența delegației stabilită prin decizie oficială și din care făceau parte doi săteni producători⁸⁷. Treieratul urma să fie efectuat la arie, fie în cadrul gospodăriilor, după cum se obișnuia în comuna respectivă. Transportatul cerealelor la arii și acasă nu se putea efectua decât cu aprobarea și supravegherea delegației de treier de pe lângă fiecare batoză. În fiecare zonă urmau să se facă atâtea arii câte sute de hectare însămânțate cu cereale existau în comună. Pe lângă fiecare delegație mai activa un funcționar delegat de către prefect, un delegat al Camerei de Agricultură, un agent fiscal delegat de administratorul financiar al județului. Era interzis treieratul cu alte mijloace decât cu batozele acționate de tractoare, fără autorizația specială dată de Oficiul Economic Județean, cu avizul Camerei de Agricultură. Batoza nu putea începe treieratul fără autorizația de treier, eliberată de Oficiul Economic Județean. Toți proprietarii de batoze trebuiau să aibă un registru de treier și boniere speciale cu bonuri care vor fi eliberate producătorilor și în care urmau să se specifice cantitățile treierate din fiecare fel de cereale în parte. Delegații vor avea un tabel nominal al producătorilor cu impozitul agricol datorat de către aceștia, un tablou cu cantitatea de semințe împrumutate de la Camera Agricolă sau de la Cooperative pentru însămânțări, un tablou cu ratele datorate statului pentru împrumuturi. Secerișul urma să fie supravegheat de către o comisie superioară de control alcătuită din subprefect, din delegatul Camerei de Agricultură, delegatul Legiunii de Jandarmi, Delegatul Oficiului Economic și delegatul I. N. C. O. O. P.-ului.

Recolta obținută se împărțea în cota liberă, care putea fi comercializată de producător la prețul pieței și cota de predare. Aceasta urma să fie preluată de către Cooperativele autorizate la prețul oficial. Cotele la grâu și secară erau repartizate astfel: până la 500 kg. obținute producătorii erau scutiți; până la 650 kg. – 5% cotă de predare; până la 1000 kg.- 10%; până la 1500 kg.-15%; până la 3000 kg.- 25%, până la 4000 kg.- 35%; până la 6500 kg.- 45%; până la 10.000 kg. – 50%; până la 20.000 kg.- 55%; peste 20.000 kg.- 60% cotă de predare. La orz și orzoaică prevederile erau următoarele: până la 300kg producătorii erau scutiți; până la 500 kg.-30%; până la 1000 kg. – 40%; până la 3000 kg.- 50%; peste 3000 kg.- 60%. La ovăz până la 300 kg. recoltă obținută se prevedeau scutiri de cotă; până la 500 kg. – 20%; până la 1000 kg. – 30%; până la 3000 kg. – 40%; peste 3000 kg. – 50%. Tot la preț oficial vor fi preluate de către cooperativele autorizate impozitele agricole, cantitățile de sămânță împrumutate pentru însămânțări, precum și ratele de împrumut. Treieratul putea începe în momentul când toate formele erau îndeplinite și trebuia să se încheie în mod obligatoriu la 1 septembrie, când toate batozele erau sigilate de către autorități⁸⁸.

Plata muncitorilor agricoli urma să se facă în bani, iar în caz de înțelegere prealabilă cu patronul, ei puteau primi retribuția și în cereale, din cota liberă a producătorului. În acel moment în Timiș - Torontal existau peste 600 de mașini de treier funcționabile și alte 200 aflate în reparație⁸⁹.

În privința modului de plată al pământului cu care au fost împrumutați, țăranii urmau să plătească astfel: vor plăti pentru fiecare hectar de pământ primit prima rată a prețului de răscumpărare cei care nu au avut pământ până la data împrumutării câte 50 kg. de grâu sau 60 de porumb. Cei care aveau pământ la data împrumutării câte 100kg. de grâu sau 120 kg. de porumb. Urmău a fi majorate cu 10% cantitățile de mai sus în cazul în care obligațiile nu vor fi livrate până la 1 noiembrie 1947. Cei care achitau în natură în cursul exercițiului 1947-1948 două sau mai multe rate urmau să beneficieze de reduceri.

La 3 iulie, prefectul județului Titus Ionescu emitea o ordonanță care stabilea ca în întreg județul Timiș-Torontal treieratul să înceapă la 10 iulie. Toți proprietarii și arendașii de batoze care vor treiera cu orice mijloace înainte de 10 iulie urmau să fie arestați și înaintați Parchetului pe baza legii sabotajului. Morarii care vor primi pentru măcinat cereale noi înainte de 10 iulie urmau să fie arestați pentru concurs la comiterea crimei de sabotaj economic⁹⁰.

La 6 iulie guvernul a hotărât ca din cantitatea treierată de cereale să se scadă necesarul de sămânță al producătorului, urmând ca apoi să se calculeze cota de predare obligatorie în funcție de cantitatea rămasă. Necesarul de sămânță va fi socotit numai pentru însămânțarea unei suprafețe egale cu

aceaia de pe care s-a obținut recolta declarată și treierată. Pentru sămânță se va socoti de fiecare hectar 180 kg. de grâu, 170 kg. de secară, 150 kg. de orz și 130 kg. de ovăz. Uiumul de treier de 7% va fi calculat la întreaga cantitate treierată fără nici o scădere⁹¹. O altă hotărâre a autorităților prevedea ca la 40 de zile după treier și barierele să fie deschise, iar țăranii să aibă libertatea de a vinde cerealele rămase la prețuri libere. În privința prețului pentru cotele obligatorii, acesta era stabilit astfel: la grâu 36.000 lei/ kg.; secară: 29.000 lei/ kg.; orz 27.000 lei/ kg.; orzoaică 29.000 lei/ kg.; ovăz 29.000 lei/ kg.⁹².

Impozitul agricol se plătea în natură, direct de la batoză, conform următoarelor standarde: până la 3 ½ jugăre teren arabil 26 kg./ jugăr; de la 3 ½ - 8 ¾ jug. teren arabil 32 kg. /jugăr; de la 8 ¾ - 17 jugăre teren arabil 38 kg. /jug.; de la 17-35 jug. teren arabil 45 kg./ jug.; de la 35- 60 jug. teren arabil 51 kg./jug.; peste 60 jug. teren arabil 57 kg. /jug. Impozitele restante urmau să se plătească în numerar. Impozitul în natură se calcula doar la suprafețele însămânțate cu păioase. În cazurile în care grâul nu ajungea pentru sămânță, agricultorul putea plăti în natură în orz, ovăz, secară, socotindu-se pentru fiecare kilogram de grâu 1,30 kg. din păioasele enumerate mai sus. Arenzile pentru terenurile de stat, sub orice denumire, erau stabilite astfel: calitatea I- 150 kg. grâu/ jug.; calitatea a II-a- 120 kg. grâu/jug.; calitatea a III-a- 100 kg/jug. Cota de predare obligatorie se lua direct de la batoză, fiind socotită la cantitatea treierată după ce se va scădea sămânța calculată la suprafața pe care a avut-o însămânțată socotindu-se 90 kg./jug. pentru grâu, 80 kg. /jug. pentru secară, 75 kg. /jug. pentru orz și 65 kg. /jug. pentru ovăz⁹³.

O înlesnire le-a fost făcută țăranilor prin hotărârea potrivit căreia producătorii de grâu care, indiferent din ce cauză, nu vor recolta atâta cât să acopere necesitățile de hrană ale familiilor lor sau cele de însămânțare pe o suprafață egală cu aceea pe care au obținut recolta declarată și treierată, vor putea face plata impozitului agricol în natură în alte produse agricole. Impozitul agricol în natură era exigibil la începutul treieratului, dar putea fi achitat și până la 1 decembrie 1947. Cei care nu îl achitau urmau a fi supuși unei dobânzi, tot în natură, de 100% pentru fiecare lună întârziere⁹⁴.

În localitățile Pișchia și Murani majoritatea locuitorilor acuzau guvernul că nu adoptă măsuri ca în schimbul cerealelor să distribuie țăranilor articole de primă necesitate prin intermediul cooperativelor⁹⁵.

La Deta populația era îngrijorată datorită zvonului potrivit căruia colectările se vor face direct de pe câmp (60% din cantitate va fi ridicată de către stat). În aceste condiții o mare parte dintre țărani a început să transporte cerealele secerate acasă, unde le treierau cu bețele pentru a putea sustrage anumite cantități de la colectare⁹⁶. Hotărârea luată de către Prefectură de

a interzice începutul treieratului până la noi ordine a întărit bănuielele că recolta va fi luată aproape în întregime de către autorități de la mașina de treierat. Și proprietarii de oi de pe raza sectorului de jandarmi Deta erau foarte nemulțumiți că li se va ridica lâna pentru predarea cotei obligatorii la un preț derizoriu. Aceștia nu puteau cumpăra nimic la preț oficial, fiind lăsați la discreția speculanților. La Soca proprietarii de oi declarau că nu vor preda lâna la preț oficial în nici un caz⁹⁷. Situația s-a menținut tensionată în continuare la Deta, unii țărani declarând că dacă nu li se va permite treieratul grâului vor secera cu forța pentru a avea ce mânca⁹⁸. Existau mari nemulțumiri și în legătură cu treieratul la arii și a faptului că nu li se dădea voie să treiere o mică cantitate necesară asigurării pâinii zilnice⁹⁹. Starea de spirit era foarte tensionată și din cauza măsurii de a fi oprită eliberarea bonurilor de măcinș celor care nu au predat cota obligatorie de cereale. Mulți nu au apucat să treiere și neavând ce mânca s-au împrumutat cu cereale de la cei care au treierat și au predat cota obligatorie. Există și o mare nemulțumire pe tema proporției cotei, deoarece nu le rămânea nimic după predarea acesteia și a achitării lucrătorilor. Apoi o mare parte din cei împrumătați, neavând cu ce lucra pământul l-au arendat, iar în acel moment stabilindu-se ca impozitele agricole să fie achitate în natură, nu aveau de unde să le achite¹⁰⁰. Și la Voiteg în urma măsurilor care au fost luate de către autorități în privința treieratului păioaselor, s-a creat o stare tensionată¹⁰¹. Țăranii erau foarte agitați în urma fixării cotei obligatorii de cereale, afirmând că autoritățile au fixat aceste cote în așa fel încât ei să nu le poată da, iar în cazul în care le achitau să rămână fără pâine. Deoarece treieratul a fost interzis până la 10 iulie majoritatea populației și în special cea din satul Săraca era lipsită de pâine. În fața acestei situații unii locuitori declarau că în toamnă nu vor mai semăna nici un bob de grâu. La Voiteg a fost întâlnit și cazul în care o mașină de treierat a început să recolteze grâul fără autorizație, fiind oprită de către autorități care i-au intentat proprietarului mașinii actele de trimitere în judecată¹⁰². La Seceani circula zvonul potrivit căruia în curând va fi luat tot pământul, lăsându-li-se țăranilor doar 10 iugăre de fiecare familie ce avea copii¹⁰³. La Seceani, la 1 iulie, muncitorii agricoli manuali angajați la treierat arătau că nu vor ține cont de dispozițiile privind plata salariului în bani. Dacă nu se vor lua măsuri pentru a li se plăti în natură munca lor, vor lua cu forța în fiecare seară cantitatea de grâu ce li se cuvenea. La fel urmau să procedeze și mecanicii particulari cât și cei de la centrele de reparat mașini agricole. Ultimii se plângeau că nu au mai fost plătiți de trei luni¹⁰⁴. Tot aici parte din cei îndreptățiți la împrumut, în special cei care nu aveau vite pentru muncă, intenționau să facă o cerere la Inspectoratul Colonizărilor pentru a renunța la împrumut deoarece

le era imposibil a plăti în natură rata de plată a pământului¹⁰⁵.

Pe raza sectorului de jandarmi Gătaia populația era îngrijorată de măsura ca proprietarii de batoze să nu treiere înainte de a primi ordinul și autorizația din partea Prefecturii. În fața acestei situații țăranii au început a tăia grânele, nemaiașteptând după batoze și, în cantități mai mici, le transportau acasă. La Sculea și Șoșdea o parte dintre locuitori au vândut din noua recoltă moldovenilor¹⁰⁶. Și la Birda populația era foarte nemulțumită datorită blocării grâului la batozele de treierat, declarând că dacă li se ridică 50% din recoltă nu le va mai rămânea nimic pentru hrană, sămânță și de plătit muncitorii¹⁰⁷. Totodată în plasa Gătaia țăranii comentau că în toamnă nu vor însămânța decât strictul necesar pentru nevoile lor¹⁰⁸. În fața baterii grâului, orzului și a secarei, jandarmii propuneau confiscarea cantităților treierate fără autorizație¹⁰⁹. La Birda populația critica hotărârea de a se plăti impozitul către stat în cereale, precum și cota obligatorie mare. Autoritățile jandarmerești au luat măsuri de supraveghere a populației pentru a nu fi provocate dezordini¹¹⁰.

La Liebling majoritatea coloniștilor au început să-și taie grâul și să-l transporte acasă¹¹¹. Și aici întâlnim aceeași stare de spirit datorată impozitelor în natură impuse de guvern. Locuitorii declarau că nu puteau cumpăra nimic cu banii obținuți în urma vinderii grâului. În plus datorită secetei recolta era foarte slabă¹¹².

În urma sigilării tuturor curelelor de la mașinile de treierat din Beșenova Veche țăranii erau foarte agitați. Ei nu au fost lăsați să treiere nici măcar o căruță de grâu pentru a avea pâinea zilnică. Unii locuitori subliniau că nu vor mai însămânța grâu dacă li se va ridica grâul recoltat și va fi plătit la preț oficial¹¹³. Și la Uivar domnea o stare de îngrijorare datorită zvonurilor că pentru aprovizionarea zonelor secetoase și pentru Convenția de armistițiu va fi blocată chiar de la mașinile de treierat 70% din recolta de grâu¹¹⁴. La Periam populația arăta că autoritățile au fixat cote foarte mari, existând pericolul de a nu le mai rămâne nimic pentru familie. Din această cauză nu vor mai însămânța păioase. Mari nemulțumiri existau și datorită faptului că o parte din mori nu mai funcționau, iar populația nu avea ce mânca. Pentru această situație erau acuzate autoritățile¹¹⁵. Totodată toți proprietarii de batoze, mecanicii și lucrătorii amenințau că nu vor începe treieratul dacă nu vor fi plătiți în natură¹¹⁶.

Și la Sacoșul Mare populația era foarte nemulțumită datorită cotelor impuse și în special pentru impozitul în natură cerut de către autorități¹¹⁷. Aceiași stare de spirit o întâlnim și la Biled, parte din țărani fiind hotărâți să se organizeze în echipe și să riposteze în cazul în care li se va lua o cantitate prea mare de grâu¹¹⁸. Locuitorii de origine sârbă din Ivanda, Gad, Petroman,

Chevereșul Mic, Sânpetru Sârbesc, Foeni intenționau ca în eventualitatea în care ar fi fost împiedicați a treiera, iar autoritățile le-ar fi blocat grâul obținut din noua recoltă, să acționeze cu forța asupra persoanelor însărcinate cu executarea legilor¹¹⁹. În această zonă și calitatea grâului era foarte slabă. La Dinaș doi locuitori au refuzat categoric să predea cota de orz¹²⁰. Și la Foeni locuitorii erau nemulțumiți că plăteau impozitul în natură, refuzând să aducă grâul destinat impozitului la cooperativă¹²¹.

O atitudine identică față de predarea cotei obligatorii de grâu o întâlnim la Chizdia. Țăranii de aici arătau că predând 100 kg. de grâu la prețul oficial nu-și puteau cumpăra nici o pereche de opinci. Locuitorii erau neliniștiți că aceleași măsuri vor fi luate și la recoltarea porumbului¹²². Și la Ususău¹²³, Orțișoara¹²⁴ existau nemulțumiri legate de cota de grâu, precum și a impozitelor percepute în natură către stat. La Butin mulți producători, după ce li s-au reținut cotele legale, au rămas fără cerealele necesare existenței. În plus datorită prețului oficial al grâului, cu banii obținuți nu își puteau cumpăra nimic¹²⁵. În comunele Otelec și Pustiniș o mare parte dintre locuitori nu aveau cereale suficiente decât până la 1 ianuarie 1948¹²⁶.

La Tomnatec locuitorii erau îngrijorați din cauza multiplelor obligații prevăzute a fi date în grâu¹²⁷, iar la Cărpiniș erau nemulțumiți datorită ordinului depozitării grâului secerat la anumite arii de treierat¹²⁸. Tot aici întâlnim cazurile unor țărani care, deși nu posedau titluri definitive de împroprietărire, la treierat li se luau din cereale o cotă care reprezintă plata ratei la împroprietărire. Apoi o parte a locuitorilor au achitat impozitele la stat în bani, dar în timpul treieratului erau obligați să predea în contul impozitelor cereale, neținându-se seama de banii plătiți anterior¹²⁹. Și la Teremia Mare măsurile luate de către autorități la treierat au creat mari nemulțumiri¹³⁰. Circula zvonul potrivit căruia orzul și grâul vor fi treierate la un loc, în prezența unor observatori care vor inventaria și ridica 40% din recoltă. În urma acestui zvon unii locuitori au început să secere orzul și grâul pe care îl transportau în curți, îl țineau la soare până îl uscau bine și îl treierau cu mijloace primitive (prin batere sau cu caii)¹³¹. La Giulvăz parte dintre cei mai înstăriți declarau pe față că nu vor mai semăna decât strictul necesar pentru hrana familiilor lor, pe restul suprafețelor urmând a cultiva furaje și eventual tutun¹³². În Fırteaz deși treieratul a început în 8 iulie, doar un singur om a treierat în mod oficial. Se observa că deși s-a terminat secerișul s-a adunat în hotar foarte puțină recoltă pentru treieris. La Fiscut lucrătorii de la o mașină de treier au făcut grevă deoarece producătorii nu voiau să îi plătească din cota ce le rămânea disponibilă, care era foarte mică în raport cu necesitățile familiare. Mulți oameni căutau a se sustrage de la obligații, astfel că mergeau în comunele vecine să treiere, cerând să nu

fie trecuți în evidențe pentru a-și asigura cel puțin strictul necesar pentru nevoile lor¹³³. Situația era critică la Firiteaz unde îndreptățiții la reforma agrară se interesau la Primărie asupra formalităților ce trebuiau îndeplinite pentru a renunța la pământul primit¹³⁴.

Și la Banloc oamenii se plâneau din cauza cotei prea mari, precum și a faptului că impozitul era perceput tot în cereale. Noii împroprietăriți erau revoltați deoarece li se pretindea rata de răscumpărare tot în cereale, nemaivorind să semene nimic pe viitor și gândindu-se chiar să renunțe la pământ¹³⁵. Muncitorii agricoli refuzau să muncească pentru bani, mașina de treierat stând astfel ore întregi (o situație identică întâlnindu-se și la Deta)¹³⁶. Trei locuitori din Banloc au refuzat să achite impozitul agricol în natură, declarând că au achitat deja parte din acesta în bani. Aceștia mai declarau că nu-și puteau achita obligațiile în natură deoarece nu le mai rămânea grâul necesar consumului familial. Au intervenit jandarmii și comisia de treier, obligându-i să plătească impozitul în natură. Locuitorii înstăriți se abțineau de la treierat în speranța că se va reveni asupra dispozițiilor cu privire la plata impozitului agricol în natură, situație întâlnită și la Breștea și Partoș. În aceste condiții la Banloc treierau micii proprietari, marii proprietari încercând și să treiere clandestin, cu caii. Din nou au intervenit jandarmii, pentru a pune capăt acestei stări de lucru. Și la Soca a existat un caz de treierat clandestin, celui în cauză confiscându-i-se grâul și adresându-se actele de dare în judecată¹³⁷.

La Ghizela nemulțumirile erau legate de colectările prea mari de cereale care erau plătite la prețuri foarte mici în comparație cu prețurile articolelor de primă necesitate. Datorită numeroaselor măsuri de control luate de către autorități la ariile de treierat, țăranii declarau că nu mai erau stăpâni pe munca lor. În această situație mulți proprietari erau hotărâți ca în toamnă să nu mai semene decât grâul necesar pentru familiile lor¹³⁸. La Cheglevici angajații Intreprinderii agricole erau foarte nemulțumiți că în urma dispozițiilor în vigoare nu vor mai primi cereale în schimbul salariilor. Banii cu care urmau să fie retribuiți nu le puteau asigura existența în bune condiții. La Denta, proprietarii de batoze de treier cu cazane erau foarte nemulțumiți datorită măsurilor luate de a nu fi lăsați să treiere cu cazanele cu aburi. Ei arătau că au cheltuit mult pentru repararea cazanelor și rămâneau astfel muritori de foame¹³⁹. La Denta, Breștea, Omorul Mic și Omorul Mare țăranii arătau că nu au primit nici un ajutor de la stat până în acel moment, în schimb la recoltat autoritățile au întreprins multe controale ca nu cumva țăranului să-i rămână o boabă în plus din munca sa. În opinia acestora măsurile restrictive au fost luate cu scopul de a-i determina să renunțe la dreptul de proprietate. Locuitorii discutau că în

anul precedent autoritățile le-au promis că pentru cotele obligatorii vor primi produse industriale și textile, iar în realitate nu li s-a dat nimic, cu excepția cotelor pentru porumb. Criticau și necesitatea achitării în natură a impozitelor, arătând că greutățile pe care le întâmpinau în 1947 nu le-au avut nici în timpul regimurilor dictatoriale. Autoritățile jandarmerești raportau că țăranii din localitățile de mai sus erau foarte agresivi față de autoritățile administrative, existând posibilitatea ca la un moment dat să se treacă la acte de violență. În consecință au fost luate măsuri de supraveghere a populației, iar în caz de dezordine măsuri de reprimare. Concomitent se cerea mărirea efectivelor de jandarmi¹⁴⁰.

La Clopodia în urma ordinelor care interziceau transportarea recoltei acasă, populația era îngrijorată. 95% dintre locuitori erau lipsiți complet de cereale, neavând ce mânca. Ei discutau că nu vor mai semăna decât un iugăr, maximum doi de grâu deoarece nu aveau nici un folos de recolta lor, aceasta fiind luată de către stat la un preț oficial, mult inferior față de prețurile produselor industriale de strictă necesitate. Față de starea de spirit existentă în comună, jandarmii au adoptat următoarele măsuri: paza câmpurilor și a intrărilor în localitate pe timp de noapte¹⁴¹.

Și în raza sectorului de jandarmi nr. 6 domnea îngrijorarea în urma comunicatului venit din partea primăriilor ca recolta de grâu să nu mai fie treierată la fiecare proprietar în curte, ci să fie strânsă în comun la arie. Circula zvonul că locuitorii ar fi hotărâți să lase recolta nesecerată, ei fiind nemulțumiți și de prețurile fixate la orz, ovăz, grâu¹⁴².

Nici situația funcționarilor nu era roză în prima parte a anului 1947. Personalul C. F. R. din toate categoriile era foarte nemulțumit din cauza concedierilor. Cei care își pierdeau posturile căutau să-i contacteze pe liderii opoziției anticomuniste sau pe cei ai P. N. L. Gh. Tătărăscu.¹⁴³ Funcționarii de pe raza sectorului de jandarmi nr. 6 erau îngrijorați din cauza aprovizionării cu grâu a familiilor lor. Majoritatea trebuiau să muncească șapte luni ca să-și poată cumpăra doar cantitatea de grâu necesară pentru un an, fără a mai pune la socoteală porumbul și celelalte produse de strictă necesitate. Aceștia se întrebau cine le va mai vinde grâul la preț oficial când producătorul după predarea cotei obligatorii era liber să-și vândă cerealele la prețul pe care îl dorea¹⁴⁴.

O mare neliniște domnea la Deta la sfârșitul lunii iulie în rândurile funcționarilor care nu erau de prin partea locului și nu au avut terenuri pentru a le însămânța cu cereale. Ori în acel moment nu se mai găseau cereale de procurat, nici chiar la preț de speculă. În aceste condiții au existat cazuri când funcționarii împreună cu familiile lor au plecat la câmp pentru a strânge spice de grâu și a le măcina pentru a avea astfel o bucată de pâine

pentru copii lor. Se contura astfel spectrul foametei. Raportul propunea luarea de către autorități a unor măsuri urgente în vederea repartizării unei cote de cereale pentru aprovizionarea funcționarilor¹⁴⁵. Și la Giulvăz funcționarii, pensionarii și meseriașii care nu aveau pământ cu cereale erau foarte îngrijorați pentru că nu aveau de unde să cumpere nici un bob de grâu, producătorii nemaivând de unde a vinde¹⁴⁶. La Checea funcționarii P. T. T. erau nemulțumiți deoarece salariile lor erau prea mici în comparație cu cele ale altor funcționari de stat. În plus nici nu le primeau la timp, ci cu o întârziere de două-trei luni¹⁴⁷.

În anul 1947 asistăm și la un caz grav de contrabandă pe raza județului Timiș-Torontal. Astfel, furturile de cai din plasa Sănnicolau Mare și în special din localitatea Sănnicolau Mare erau foarte frecvente. Caii furați erau trecuți noaptea în Ungaria și vânduți la prețuri exorbitante în valută forte.

Locuitorii din comunele de graniță treceau frecvent frontiera româno-maghiară ilegal pentru a se aproviziona cu alimente și mărfuri ungurești, fără ca grănicerii unguri să se opună. Existau și cazuri foarte numeroase de dezertare în Ungaria a grănicerilor români, în special a celor de etnie maghiară. De asemenea furturile în regiunea de graniță Cenad erau numeroase, în majoritatea cazurilor fiind bănuți grănicerii (30% din efectivul plutonului de grăniceri Cenad era de naționalitate maghiară). Datorită faptului că grănicerii români nu păzeau cum se cuvine frontiera, grupuri compacte de persoane treceau în Ungaria, revenind apoi în țară¹⁴⁸.

În cursul anului 1947 P. C. R. și-a consolidat poziția politică. Anul a început cu arestări a unor membri ai opoziției anticomuniste, cu înlăturarea „tovarășilor de drum” care deveneau incomozi pentru planurile de comunizare ale țării și a culminat cu scoaterea în afara legii a principalului partid politic, P. N. Ț. și cu schimbarea formei de stat a României în urma abdicării forțate a regelui Mihai I. În plan economic comuniștii au întărit controlul asupra economiei țării în vederea pregătirii comunizării acesteia.

Toate aceste măsuri au avut consecințe negative și asupra populației județului Timiș-Torontal. În prima parte a anului 1947 au fost verificați politic funcționarii de stat, au fost supravegheați membrii partidelor politice din opoziție, fiind luate măsuri dure, care nu puteau fi adoptate de către un guvern democratic cum se pretindea a fi cel condus de către Petru Groza, contra celor mai activi dintre aceștia. Pe măsura ce ruptura dintre cele două blocuri politico-militare existente devenea tot mai clară, în localitățile rurale din județ circula zvonul privind iminența unui conflict militar între U. R. S. S. pe de o parte și puterile occidentale pe de altă parte.

Populația era conștientă că România era obligată să se situeze în această situație de partea sovieticilor, dar în unele locuri oamenii intenționau să-și părăsească domiciliile pentru a nu se achita de obligațiile militare, în timp ce în alte localități războiul era dorit pentru revenirea la un sistem politic democratic (desigur în cazul unei victorii a S. U. A. și a Angliei).

Un alt motiv de nemulțumire a fost cauzat de hotărârea autorităților ca ziua de 10 mai, ziua națională a României, să nu mai fie sărbătorită prin organizarea de manifestări oficiale. În rândul populației se comenta că această măsură a fost luată deoarece guvernul se temea de popor. Dar această stare de spirit existentă în lumea satului bănățean demonstrează și popularitatea de care se bucura instituția monarhică la doar câteva luni înainte de dispariția ei brutală.

Locuitorii județului Timiș-Torontal au urmărit cu îngrijorare evenimentele politice din Ungaria din anul 1947, care au fost percepute în unele comune ca un început al procesului de pregătire a războiului dintre cele două sisteme politice. Acest război era așteptat cu nerăbdare în vederea eliberării țării de sub ocupația sovietică. În consecință populația bănățeană a perceput exact statutul de fapt al României din anul 1947.

Arestarea conducerii Partidului Național Țărănesc în vara anului 1947 a cauzat o stare de neliniște și de tensiune și în Timiș-Torontal. O serie de fruntași ai partidului din județ și-au părăsit domiciliile de teama de a nu fi arestați.

Dar nici în rândurile formațiunilor politice care alcătuiau B. P. D. situația nu era chiar liniștită. Astfel membrii de rând ai acestora erau nemulțumiți de abuzurile săvârșite de către liderii lor, sau de fosta apartenență politică a acestora (legionari).

În privința minorităților, în anul 1947 o serie de tineri sârbi s-au înscris în brigăzile de reconstrucție a căilor ferate din Iugoslavia. Locuitorii înstăriți de etnie sârbă nu îmbrățișau ideile comuniste, situându-se de partea opoziției (ei nu vedeau cu ochi buni nici acțiunea privind plecarea tinerilor pe șantierele de reconstrucție din țara vecină). Întâlnim și cazul sârbilor din satul Gad care au intervenit pe lângă autorități pentru realizarea unui schimb de populație între România și Iugoslavia. Informații destul de precise privind situația din Iugoslavia proveneau de la locuitorii din Banatul sârbesc care aveau proprietăți în România. Unii dintre aceștia, din cauza măsurilor economice și politice dure luate de către autoritățile comuniste iugoslave căutau să se stabilească în România, autoritățile românești căutând să împiedice acest lucru.

Situația șvabilor a fost dificilă și în cursul anului 1947. Au continuat repatrierile din Germania a celor plecați cu trupele germane în toamna

anului 1944, precum și a celor care reveneau din lagărele de muncă forțată din U. R. S. S. În localitățile lor natale ei au trebuit să suporte abuzurile autorităților ca și pe cele ale coloniștilor. De multe ori cei repatriați se aflau la limita supraviețuirii. În aceste condiții o serie de șvabi din diverse comune bănățene încercau să plece din nou din țară (pe lângă situația lor materială grea, la motivele pentru care treceau ilegal frontiera se adăugau teama de noi deportări în U. R. S. S., a unui nou război, sau alipirea Banatului românesc la Iugoslavia).

Din partea maghiarilor întâlnim propaganda cu caracter iredentist realizată de către secuii aduși din Ardealul de Nord pe raza sectorului de jandarmi Recaș.

În 1947 a existat o stare tensionată între populația română și cea slovacă din localitatea Brestovăț.

În privința coloniștilor aduși după război în Banat, mulți dintre ei erau leneși, bețivi, nu aveau cunoștințele agricole necesare. În plus săvârșeau o serie de abuzuri față de șvabi. Coloniștii care erau originali din Basarabia sau din Cadrilater se temeau să nu fie repatriați.

Starea de spirit a populației din județul Timiș-Torontal în privința situației economice se poate caracteriza prin două cuvinte: de profundă nemulțumire. Țăranilor nu li s-au plătit produsele agricole pe care le-au dat în contul Convenției de armistițiu. Predarea obligațiilor în cereale a dus la apariția foametei. Nici situația materială a muncitorilor și a funcționarilor nu era mai bună în prima parte a anului pe care îl analizăm.

În preajma secerișului autoritățile au emis o serie de ordine care au adus prejudicii grave țăranilor bănățeni și care nu aveau nimic comun cu o economie de piață. O serie de comisii urmau să supravegheze treieratul păioaselor. Țăranii erau obligați să plătească în cereale impozitul agricol, sămânța împrumutată de la stat, uiumul, plata ratei de împrumut, cota obligatorie. Treieratul putea începe doar cu permisiunea autorităților. O serie de restricții le-a fost impuse proprietarilor de batoze. Toate aceste hotărâri au creat o stare de tensiune profundă în lumea satului bănățean (erau confirmate astfel și zvonurile care circulau în sate înainte de seceriș privind cotele pe care autoritățile urmau să le stabilească). Țăranii erau nemulțumiți de obligațiile mari pe care le aveau de predat autorităților, rapoartele posturilor de jandarmi subliniind că în multe sate proprietarii de pământ au rămas fără cerealele necesare existenței. În plus, cu banii primiți nu își puteau cumpăra produsele industriale de strictă necesitate. Au existat și cazuri în care deși au achitat impozitul în bani, proprietarii de pământ erau obligați să îl plătească în natură, neținându-se seama de banii plătiți anterior. În fața acestei realități, țăranii declarau că nu mai

erau stăpâni pe munca lor, iar măsurile au fost luate pentru a-i determina să renunțe la dreptul de proprietate. Totodată erau hotărâți ca pe viitor să cultive doar strictul necesar de păioase. Au existat și încercări de a nu respecta ordinele autorităților, eșuate însă datorită intervenției organelor de jandarmerie, care au luat o serie de măsuri pentru împiedicarea unor revolte.

Nici situația împrumuturilor de pe urma mult trâmbițatei reforme agrare din 1945 nu era mai bună. Unora dintre aceștia, deși nu posedau titluri definitive de împrumut, li s-au luat din cereale cota care reprezenta plata ratei de împrumut. În aceste condiții aceștia se interesau cu privire la formalitățile ce trebuiau făcute pentru a renunța la pământul primit. Proprietarii de batoze erau nemulțumiți datorită restricțiilor impuse asupra utilajelor respective, iar muncitorii agricoli protestau față de hotărârea privind retribuirea lor în bani și nu în natură.

Situația era mult mai dramatică în rândul funcționarilor din județ, în special a celor care nu aveau pământ. Aceasta mai ales că nu aveau posibilitatea de a-și cumpăra cereale de pe piața liberă.

Măsurile economice luate de către autorități în cursul anului 1947 (și în special cele din timpul verii în privința recoltării păioaselor) nu sunt justificate nici măcar de seceta care a cuprins România în acea perioadă. Alături de hotărârile politice ele ne indică o țară care aluneca repede spre un sistem politic de tip totalitar, de esență comunist.

Vasile Rămneanțu
Universitatea de Vest Timișoara
Facultatea de Litere, Teologie și Istorie
Bld. Vasile Pârvan nr. 4

NOTE

1. Keith Hitchins, *România 1866-1947*, București, 1996, p. 568.
2. Gheorghe Onișoru, *Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944-1947)*, București, 1996, p. 59.
3. K. Hitchins, *op. cit.*, p. 574.
4. *Ibidem*, p. 578, 580-581.
5. *Ibidem*, p. 576-577.
6. Gh. Onișoru, *op. cit.*, p. 127.
7. Arhivele naționale Timiș, *fond Legiunea de jandarmi Timiș-Torontal*, d. 191/ 1947, f. 11.
8. *Ibidem*, f. 12.
9. *Ibidem*, f. 13-20, 23-24, 47.
10. *Ibidem*, f. 21.
11. *Ibidem*, f. 53.
12. *Ibidem*, f. 50-51.

13. *Ibidem*, f. 48.
14. *Ibidem*, f. 49.
15. *Ibidem*, f. 66.
16. *Ibidem*, f. 25.
17. *Ibidem*, f. 26- 35.
18. *Ibidem*, d. 181/1947. f. 1.
19. *Ibidem*, f. 7.
20. *Ibidem*, f. 8.
21. *Ibidem*, f. 13.
22. *Ibidem*, f. 74.
23. *Ibidem*, f. 116, 115.
24. *Ibidem*, f. 35.
25. *Ibidem*, f. 40.
26. *Ibidem*, f. 43.
27. *Ibidem*, f. 47.
28. *Ibidem*, f. 48.
29. *Ibidem*, f. 49.
30. *Ibidem*, f. 45.
31. *Ibidem*, f. 96.
32. În 1947 ofensiva Partidului Comunist din Ungaria pentru preluarea puterii politice s-a intensificat. În februarie ministrul comunist de interne Laszlo Rajk anunța descoperirea unui complot în care erau implicați deputați din parlament aparținând celui mai influent partid politic din Ungaria, Partidul Micilor Agrarieni. A urmat arestarea unor lideri influenți ai opoziției anticomuniste. În aceste condiții primul ministru Ferenc Nagy, care se afla în Elveția, a fost obligat să demisioneze în luna mai și să rămână în exil. Vezi Jakub Karpinski, *Istoria comunismului polonez și mondial*, Timișoara, 1993, p. 28.
33. Arhivele naționale Timișoara, *fond Legiunea de jandarmi Timișoara*, d. 181/1947, f. 128.
34. *Ibidem*, f. 156.
35. *Ibidem*, f. 276, 278.
36. *Ibidem*, f. 283.
37. *Ibidem*, d. 223/1947, f.13- 19.
38. *Ibidem*, d. 181/1947, f. 98. Despre această problemă vezi și Miodrag Milin, Andrei Milin, *Sârbii din România și relațiile româno-iugoslave. Studii și Documente*, Timișoara, 2004, p. 154.
39. Arhivele naționale Timișoara, *fond Legiunea de Jandarmi Timiș-Torontal*, d. 181/1947, f. 79, 293.
40. *Ibidem*, f. 52.
41. *Ibidem*, f. 125.
42. *Ibidem*, f. 135.
43. *Ibidem*, f. 266.
44. *Ibidem*, f. 117.
45. *Ibidem*, f. 144.
46. *Ibidem*, f. 11.
47. *Ibidem*, f. 16.
48. *Ibidem*, f. 65, 88.
49. *Ibidem*, f. 170. Pentru ce se petrecea în Banatul iugoslav în acei ani vezi și Gligor Popi, *Românii din Banatul sârbesc (1941-1996)*, vol. II, 1998, p. 100-104.
50. Arhivele naționale Timișoara, *fond Legiunea de jandarmi Timiș-Torontal*, d. 181/1947, f. 103.
51. *Ibidem*, f. 59.
52. *Ibidem*, f. 27.

53. *Ibidem*, f. 41.
54. *Ibidem*, f. 52.
55. *Ibidem*, f. 234.
56. *Ibidem*, f. 305.
57. *Ibidem*, f. 174.
58. *Ibidem*, f. 100.
59. *Ibidem*, f. 75.
60. *Ibidem*, f. 55.
61. *Ibidem*, f. 230.
62. *Ibidem*, f. 188.
63. *Ibidem*, f. 71.
64. *Ibidem*, f. 49.
65. *Ibidem*, f. 52.
66. *Ibidem*, f. 130.
67. *Ibidem*, f. 106.
68. *Ibidem*, f. 105.
69. *Ibidem*, f. 7.
70. *Ibidem*, f. 3.
71. *Ibidem*, f. 2.
72. *Ibidem*, f. 12.
73. *Ibidem*, f. 39.
74. *Ibidem*, f. 61.
75. *Ibidem*, f. 121.
76. *Ibidem*, f. 129.
77. *Ibidem*, f. 237-238.
78. *Ibidem*, f. 236.
79. *Ibidem*, f. 131.
80. *Ibidem*, f. 150.
81. *Ibidem*, f. 152, 155.
82. *Ibidem*, f. 87.
83. *Ibidem*, f. 166.
84. *Ibidem*, f. 279.
85. *Monitorul Oficial*, nr. 140, p. 5062-5068.
86. *Luptătorul Bănăţean*, 21 iunie 1947, p.1.
87. *Ibidem*, 28 iunie 1947, p. 1.
88. *Ibidem*, 29 iunie 1947, p. 1-3.
89. *Ibidem*, 3 iulie 1947, p. 1.
90. *Ibidem*, 3 iulie 1947, p.2.
91. *Ibidem*, 6 iulie 1947, p. 1-3.
92. *Ibidem*, 7 iulie 1947, p. 1.
93. *Ibidem*, 12 iulie 1947, p. 1.
94. *Ibidem*, 26 iulie 1947, p. 1.
95. Arhivele naţionale Timişoara, *fond Legiunea de jandarmi Timiş-Torontal*, d. 181/ 1947, f. 288.
96. *Ibidem*, f. 176.
97. *Ibidem*, f. 181-182.
98. *Ibidem*, f. 201.
99. *Ibidem*, f. 206.
100. *Ibidem*, f. 245.
101. *Ibidem*, f. 183.
102. *Ibidem*, f. 219.
103. *Ibidem*, f. 185.

104. *Ibidem*, f. 218.
105. *Ibidem*, f. 263.
106. *Ibidem*, f. 198.
107. *Ibidem*, f. 220.
108. *Ibidem*, f. 271.
109. *Ibidem*, f. 208.
110. *Ibidem*, f. 247.
111. *Ibidem*, f. 200.
112. *Ibidem*, f. 244.
113. *Ibidem*, f. 204.
114. *Ibidem*, f. 207.
115. *Ibidem*, f. 242.
116. *Ibidem*, f. 223.
117. *Ibidem*, f. 243.
118. *Ibidem*, f. 225.
119. *Ibidem*, f. 224.
120. *Ibidem*, f. 254.
121. *Ibidem*, f. 262.
122. *Ibidem*, f. 307.
123. *Ibidem*, f. 304.
124. *Ibidem*, f. 269.
125. *Ibidem*, f. 272.
126. *Ibidem*, f. 275.
127. *Ibidem*, f. 277.
128. *Ibidem*, f. 209.
129. *Ibidem*, f. 259.
130. *Ibidem*, f. 210.
131. *Ibidem*, f. 190.
132. *Ibidem*, f. 254.
133. *Ibidem*, f. 257.
134. *Ibidem*, f. 263.
135. *Ibidem*, f. 260.
136. *Ibidem*, f. 246.
137. *Ibidem*, f. 249.
138. *Ibidem*, f. 265.
139. *Ibidem*, f. 192-193.
140. *Ibidem*, f. 248.
141. *Ibidem*, f. 197.
142. *Ibidem*, f. 189, 255.
143. *Ibidem*, f. 241.
144. *Ibidem*, f. 255.
145. *Ibidem*, f. 298.
146. *Ibidem*, f. 309.
147. *Ibidem*, f. 76.
148. *Ibidem*, f. 89.